

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2020. – Т. 42. – С. 148-159
DOI: 10.31861/mhpi2020.42.148-159

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2020. – Volume. 42. – pp. 148-159
DOI: 10.31861/mhpi2020.42.148-159

УДК 32:061.1]:316.346.2:305

© Ярослав Дигал¹

Інституційні механізми забезпечення гендерної рівності у політичній сфері: європейський контекст

Гендерна рівність є актуальною проблемою сучасності і означає рівність прав, можливостей та обов'язків чоловіків та жінок. Рівність у політичній сфері в свою чергу дає можливість представникам обох статей в повній мірі реалізувати свої права.

У статті розглянуто питання забезпечення гендерної рівності шляхом застосування національних інституційних механізмів у державах Європейського Союзу.

Проаналізовано погляди дослідників та різні підходи до розуміння гендерних механізмів, вивчено роль глобальних та регіональних організацій в утвердженні рівності між чоловіками та жінками. Досліджено історичні основи формування міжнародних, регіональних та національних механізмів. Названо тенденції у формуванні та критерії ефективності національних механізмів гендерної рівності.

Досліджено основи формування та проаналізовано показники ефективності національних механізмів, визначено ключове значення парламенту в утвердженні гендерної рівності у політичній площині. Доведено, що національні інституційні механізми забезпечення гендерної рівності формують загальну стратегію гендерної рівності як в суспільстві загалом, так і в політичній площині зокрема.

Ключові слова: гендер, гендерна рівність, Європа, ООН, парламент, інституційні механізми забезпечення гендерної рівності, парламентський комітет.

Institutional Mechanisms for Ensuring Gender Equality in the Political Sphere: the European Context

Gender equality is one of the elements of a democratic society, in the political sphere gender balance contributes to the effective realization of the rights of men and women. The purpose of the article is to study the institutional mechanisms for ensuring gender equality and their role among other methods. The relevance of the work is determined by the importance of institutional mechanisms in the context of achieving gender parity.

Institutional mechanisms for ensuring gender equality include governmental, parliamentary, and other power structures, including the institution of ombudsman. Institutional mechanisms also include organizations of various forms of ownership, independent agencies and civil society institutions.

The effectiveness of institutional mechanisms is determined by a number of factors, including the degree of participation of women's organizations in politics, the political orientation of the government, the current economic situation and others.

Mechanisms for the protection of women's rights have become a tool for ensuring gender equality in the international arena and have become a guarantee of national gender transformations.

In European countries, the functions of ensuring equality are performed by special bodies and ministries of the relevant profile. There are special bodies in each EU country, which are responsible for ensuring gender equality in all spheres of life. Most often, the role of a special body is performed by the ombudsman institution, or the Center for Equal Treatment, the National Anti-Discrimination Council, the Equality Commission, and so on.

At the parliamentary level, the activities of institutional mechanisms are implemented in the form of parliamentary committees on gender equality or inter-party women's factions.

¹ Аспірант, історико-юридичний факультет Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Україна. E-mail: yaroslavd90@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-1178-9134>.

The activities of national mechanisms for gender equality are aimed at protecting women's rights, which can be explained by the traditionally less active participation of women in socio-political life. National mechanisms are aimed at ensuring equality in all spheres, as equal rights and opportunities in the labor or social sphere indirectly affect the possibility of exercising rights in socio-political life.

Keywords: gender, gender equality, Europe, UN, parliament, institutional mechanisms for gender equality, parliamentary committee.

Постановка проблеми. Гендерна рівність визнається складовою частиною сталого розвитку сучасного світу, а досягнення гендерної рівності є одним із глобальних завдань світового співтовариства. З цією метою у європейських країнах на різних рівнях вживаються заходи із забезпечення рівності між чоловіками та жінками, одним з видів таких заходів є інституційні механізми забезпечення гендерної рівності. Значимість національних інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності, а також їх роль у контексті досягнення гендерного паритету у країнах ЄС і обумовлюють актуальність роботи.

Мета статті полягає у вивченні національних інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності та їх місця серед інших методів та засобів забезпечення гендерного паритету. Завдання статті полягають у:

- вивченні історичних основ формування національних механізмів забезпечення гендерної рівності на всіх рівнях;
- дослідженні ролі національних механізмів забезпечення гендерної рівності у безперешкодній реалізації чоловіками та жінками своїх прав;
- визначенні ролі парламенту у реалізації політичних прав представників обох статей.

Основою методологічного апарату дослідження є аналіз діючих механізмів забезпечення гендерної рівності, та їхнє порівняння. Для пояснення суті функціонування означених механізмів було застосовано структурно-функціональний метод.

Аналіз досліджень з означеної проблематики. Особливості функціонування механізмів забезпечення рівності досліджували як вітчизняні, так і іноземні науковці. Теоретичні засади механізмів забезпечення рівності досліджували І. Грицай, І. Лазар, Т. Мельник, Ефективність механізмів було вивчено Ш. Рай, роль парламенту як інституційного механізму забезпечення гендерної рівності була розкрита у дослідженні С. Палмері.

Виклад основного матеріалу дослідження. У розумінні самого поняття «інституційні механізми забезпечення гендерної рівності» науковці не мають абсолютної одноставності. Тому, можемо визначити кілька підходів до розуміння механізмів забезпечення гендерної рівності.

Більшість дослідників розглядає механізми забезпечення гендерної рівності як комплекс елементів, що можуть бути складовими різних систем, або можуть діяти окремо, але об'єднані однією метою.

Так, І. Лазар визначає механізми формування та реалізації гендерної політики як сукупність елементів інституційної системи, яка за допомогою інших механізмів (правових, кадрових, фінансово-економічних, науково-інформаційних) забезпечує процес формування та реалізації певних заходів щодо зміни її стану на виконання визначених завдань. Дослідниця виокремлює загальні механізми, що застосовуються у всіх галузях та сферах, та спеціальні, що властиві для певного напрямку².

Серед загальних механізмів виокремлюються: інформаційно-науковий, правовий, інституційний; кадровий; фінансово-економічний. До спеціальних гендерних механізмів І. Лазар відносить гендерне квотування, гендерну експертизу проектів нормативно-правових актів, гендерну статистику та звітність, гендерну освіту, моніторинг гендерних показників тощо³.

Т. Мельник, аналізуючи світовий досвід, виділяє більше десяти механізмів, які диференціюються за різними критеріями та відрізняються функціональністю, це зокрема: міжнародні,

² Лазар І. Г. (2007) Вдосконалення механізмів формування та реалізації гендерної політики в Україні: автореферат дисертації кандидата наук з державного управління: 25.00.02 – механізми державного управління. Львівський регіональний інститут державного управління національної академії державного управління при президентові України, Львів, с. 9-16.

³ Там само, с. 9-13.

регіональні, національні; інституціональні, організаційні, фінансові; правові; політичні, економічні, соціальні, культурні та ін.⁴

Інший підхід до розуміння механізмів забезпечення гендерної рівності є вужчим, згідно цього підходу означені механізми розуміються як система організаційних владних структур регіонального, національного та міжнародного рівня, завданням яких є забезпечення рівності прав чоловіків та жінок (О. Кисельова, Л. В. Гонюкова, Н. С. Педченко).

І. Грицай визначає ряд ознак, що притаманні саме механізмам забезпечення гендерної рівності:

1) правова регламентованість. Механізм забезпечення гендерної рівності регламентується правовими нормами. Реалізується регулювання за допомогою нормативно-правових актів, зокрема законів, підзаконних та міжнародних нормативно-правових актів, а також договорів;

2) системність і функціональний зміст. Для того щоб механізм функціонував він має бути цілісним, системним, та виконувати певні покладені на нього функції;

3) динамічність і стабільність. Питання гендерної рівності є таким, що динамічно розвивається, разом з тим, законодавче забезпечення робить його стабільним;

4) цілеспрямованість. Забезпечення гендерної рівності має певну мету – надання чоловікам та жінкам рівних прав та можливостей та рівний доступ до розподілу ресурсів;

5) гарантованість. Ефективність механізму залежить від гарантування його належної роботи;

6) постійний характер та ефективність⁵.

Таким чином, вважаємо за доцільне, виокремити в окрему групу саме інституційні механізми забезпечення гендерної рівності, до яких належать урядові, парламентські, та інші владні структури, зокрема інститут омбудсмена. До інституційних механізмів належать також організації різних форм власності, незалежні агентства та інститути громадянського суспільства.

Серед інституційних механізмів у свою чергу можна провести вертикальну класифікацію: регіональні, національні та міжнародні.

В іншу групу віднесемо спеціальні механізми забезпечення гендерної рівності: гендерне квотування, гендерну статистику та звітність, місцеві ініціативи, залучення жінок до участі в політичному житті.

Зазначимо, що коли йде мова про забезпечення гендерної рівності, то зусилля міжнародної спільноти часто спрямовуються саме на забезпечення прав жінок. Це пояснюється тим, що жінки мали обмежені політичні права, зокрема виборче право жінок було закріплене в законодавстві більшості країн протягом першої половини ХХ століття. Як наслідок жінки менше представлені на політичній арені, тому до заходів забезпечення гендерної рівності можемо віднести сукупність дій, що спрямовані на реалізацію політичних прав жінок.

Питання формування інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності обговорювалося на міжнародних конференціях, що були організовані ООН, зокрема на Міжнародній конференції зі становища жінок, в Мехіко (1975) та Копенгагені (1985).

В цей час було сформовано вимоги до діяльності міжнародних та національних механізмів забезпечення гендерної рівності.

У функціонуванні інституційних механізмів ключовим моментом є їх ефективність. Фактори, що впливають на ефективність механізмів забезпечення гендерної рівності виокремлені у звіті «Ефективність інституційних механізмів для зміцнення гендерної рівності», що був підготовлений Європейським інститутом гендерної рівності⁶. До таких факторів належать:

- ступінь участі жіночих організацій у розробці та оцінці політики;
- ступінь дотримання міжнародних угод та законодавства;
- політична спрямованість уряду;
- поточна економічна ситуація;
- децентралізація, тобто передача повноважень щодо забезпечення гендерної рівності на регіональні рівні.

⁴ Melnyk T. (2012) Creating the Society of Gender Equality: International Experience. Laws of Foreign Countries on Gender Equality, Stylos, Kyiv, p. 79.

⁵ Грицай, І. (2018). Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика, Хай-Тек Прес, Київ, 560 с.

⁶ European Institute for Gender Equality (2014), Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality, Publications Office of the European Union Luxembourg, p. 12.

Міжнародні механізми забезпечення гендерної рівності формувалися як механізми захисту прав жінок, проте з часом трансформувалися в систему підтримки рівності як для жінок, так і для чоловіків.

Як зазначає Т. Мельник, механізми захисту прав жінок перетворюються на інструмент забезпечення гендерної рівності у міжнародному просторі та стають певною гарантією відстоювання національних гендерних трансформацій⁷.

З 1990-х років формат механізмів забезпечення гендерної рівності на міжнародному, регіональному та національному рівнях суттєво розширився.

Організація об'єднаних націй, як міжнародна структура глобального рівня завжди приділяла увагу гендерній рівності. Так, на рівності наголошується в загальній декларації прав людини, що була прийнята в 1949 році⁸. Досягнення рівності проголошувалась однією з цілей Декларації тисячоліття (2000)⁹.

На заміну цілям розвитку тисячоліття Генеральною асамблеєю ООН було прийнято резолюцію, що проголошує Цілі сталого розвитку¹⁰. Однією з цілей декларується забезпечення гендерної рівності і розширення прав і можливостей жінок. Окрім суспільно-економічних складових цілі, можна виокремити такий пункт як забезпечення всебічної та ефективної участі жінок, та забезпечення їх рівних можливостей для лідерства на всіх рівнях прийняття рішень у політичному, економічному і суспільному житті.

В системі ООН були створені структури, відповідальні за гендерні питання та структури, присвячені підтримці жінок. Вони утворюють систему взаємозалежних статутних органів та спеціальних агентств ООН, спрямованих на забезпечення рівності жінок та чоловіків¹¹.

За своїми повноваженнями, питанням гендерної рівності займаються основні статутні організації ООН, зокрема Генеральна Асамблея ООН, Рада Безпеки, Економічна та соціальна рада ООН, Комісія з прав людини та Управління Верховного комісара ООН з прав людини.

Генеральна асамблея ООН на чергових та спеціальних сесіях розглядає питання міжнародного значення, зокрема проблеми гендерної рівності. Принцип рівності знаходить своє відображення в документах, що приймаються Генеральною асамблеєю ООН.

Рада Безпеки ООН відповідає за збереження миру та безпеки. Разом з тим, гендерна рівність є одним з елементів мирного співіснування, про що свідчать ряд документів, прийнятих Радою безпеки ООН. Так, у 2000 році було прийнято Резолюцію 1325, де наголошується на важливості дотримання гендерної рівності.

Міжнародна організація ЮНЕСКО визначає гендерну рівність одним зі своїх пріоритетів. Організація сприяє гендерній рівності в національному законодавстві, здійснює моніторинг прогресу та моніторинг нормативно-правових актів, та здійснює інші функції¹².

Питання гендерної рівності є темою діяльності більш спеціалізованих органів ООН, таких як Комітет ООН з питань ліквідації всіх форм дискримінації проти жінок, що є органом незалежних експертів, які здійснюють контроль за виконанням про Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Можемо окремо виділити Комісію зі становища жінок¹³, яка є осно-

⁷ Melnyk T. (2012) Op. cit., p. 79.

⁸ Загальна декларація прав людини Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [online]. Доступне за адресою: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 [Дата звернення 11.10.2020].

⁹ Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций утверждена резолюцией 55/2 Генеральной Ассамблеи от 8 сентября 2000 года [online]. Доступно по адресу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621 [Дата обращения 17.10.2020].

¹⁰ Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року [online]. Доступне за адресою: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html> [Дата звернення 16.10.2020].

¹¹ Организация объединенных наций, Гендерное равенство Одна из важнейших задач нашего времени [online]. Доступно по адресу: <https://www.un.org/ru/sections/issues-depth/gender-equality/> [Дата обращения 17.10.2020].

¹² Юнеско, Образование и гендерное равенство [online]. Доступно по адресу: <https://ru.unesco.org/themes/obrazovanie-i-gendernoe-ravenstvo> [Дата обращения 16.10.2020].

¹³ United nations, Commission on the Status of Women [online]. Available at: <https://www.unwomen.org/en/csw> [Accessed 14.10.2020].

вним глобальним міжурядовим органом, що займається виключно питаннями гендерної рівності та розширенням прав та можливостей жінок. До функцій комісії також відноситься формування глобальних стандартів з гендерної рівності та моніторинг і огляд прогресу з виконання Пекінської декларації та Платформи дій.

На боротьбу за гендерну рівність та розширення прав та можливостей жінок спрямована діяльність такої структури як «ООН-жінки». Організація була створена з метою сприяння державам-членам ООН у досягненні ними гендерної рівності. З цією метою «ООН – жінки» працює спільно з урядами країн та громадянським суспільством з метою розробки законів, стратегій та політики. Діяльність організації націлена на реалізацію Цілей сталого розвитку, в тому числі, в площині повноцінної реалізації політичних прав жінок¹⁴.

На забезпечення гендерної рівності спрямовано діяльність організацій регіонального масштабу, зокрема можемо відзначити такі європейські організації, як Організація з безпеки і співробітництва в Європі та Рада Європи.

ОБСЄ тримає на контролі питання гендерної рівності, воно включене до стратегій та практик ОБСЄ, разом з тим, організація допомагає державам учасникам включати це питання до своїх стратегій. ОБСЄ в рамках своєї компетенції допомагає державам зміцнювати національні механізми забезпечення рівності¹⁵.

У плані дій з підтримки гендерної рівності закладено засади діяльності ОБСЄ в цьому напрямку та визначено обов'язки ОБСЄ та держав-учасниць. У рішенні Ради міністрів ОБСЄ «Участь жінок в політичному та суспільному житті» міститься заклик до держав-учасниць вживати конкретні заходи для досягнення цілі гендерної збалансованості у органах всіх гілок влади¹⁶.

Державам рекомендується вживати законодавчі заходи, що сприятимуть збалансованій участі чоловіків та жінок в політичному та соціальному житті. ОБСЄ закликає органи влади заохочувати рівне виконання чоловіками трудових та батьківських обов'язків, щоб жінки могли брати участь у політичному житті на рівні з чоловіками.

Політичним партіям рекомендується сприяти рівній участі чоловіків та жінок у своїх лавах з метою досягнення більш збалансованого гендерного представництва на виборних державних посадах на всіх рівнях прийняття рішень.

Рада Європи приділяє увагу досягненню гендерної рівності, про що свідчить прийняття організацією спочатку Стратегії гендерної рівності на 2014-2017 роки, пізніше стратегії на 2018-2023 роки.

Якщо міжнародні механізми забезпечення гендерної рівності визначають глобальний контекст гендерної рівності, то національні механізми дозволяють регулювати питання рівності та рівні конкретних держав.

Стратегічне розуміння важливості національних інституційних механізмів розпочалося зі Всесвітньої конференції зі становища жінок, що пройшла в Найробі, в 1985 році. За результатами конференції було прийнято Найробіські перспективні стратегії, в яких закріплено важливість участі жінок у процесі прийняття політичних рішень на національному та міжнародному рівні¹⁷. Згідно Найробіських стратегій, урядам рекомендується вжити необхідні заходи для того щоб чоловіки та жінки користувалися рівними правами та обов'язками, та на рівних брали участь у суспільному розвитку.

На уряди покладається обов'язок забезпечення чоловіків та жінок рівністю в усіх сферах. З цією метою рекомендується вносити зміни до національного законодавства, проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу, та на урядовому рівні реалізувати механізми моніторингу, в

¹⁴ ООН-женщины, О структуре «ООН-женщины» жизни [online]. Доступно по адресу: <https://www.unwomen.org/ru/about-us/about-un-women> [Дата обращения 07.10.2020].

¹⁵ Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе, Гендерное равенство [online]. Доступно по адресу: <https://www.osce.org/ru/gender-equality> [Дата обращения 16.10.2020].

¹⁶ Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе, Решение № 7/09: Участие женщин в политической и общественной жизни [online]. Доступно по адресу: <https://www.osce.org/node/294521> [Дата обращения 08.10.2020].

¹⁷ United nations, Report of the world conference to review and appraise the achievements of the united nations decade for women: equality, development and peace [online]. Available at: <https://www.un.org/womenwatch/confer/nfls/Nairobi1985report.txt> [Accessed 18.10.2020].

тому числі створювати органи контролю та моніторингу. Рекомендується також забезпечити фінансові ресурси для роботи даного механізму.

Найробійські стратегії рекомендують урядам сформувати національну політику досягнення гендерної рівності та докласти зусиль для стимулювання та забезпеченні участі жінок у політичному процесі на регіональному, національному і міжнародному рівні.

Завдання поставленні на конференції в Найробі, були підтверджені в ході Четвертої Всесвітньої конференції жінок (Пекін, 1995). Результатом конференції стала Пекінській декларація та Платформа дій. Пекінська декларація зобов'язує уряди країн вживати заходи щодо поліпшення становища жінок.

У декларації визначається важливість роботи як урядових, так і громадських організацій, проте саме діяльність урядів визнається значимою для реалізації поліпшення прав жінок. Наголошується, що успішна реалізація Платформи дій потребуватиме прихильності з боку урядів та мобілізації ресурсів, як на національному так і на міжнародному рівні. Тобто, інституційні механізми розуміються не просто як елементи досягнення гендерної рівності, а як рушійні сили покращення прав жінок та становлення гендерної рівності¹⁸.

Пекінська платформа дій потребує активної участі та прихильності зі сторони урядів, міжнародних організацій та органів влади всіх рівнів; разом з тим реалізація Пекінської платформи потребує мобілізації необхідних ресурсів¹⁹. У Платформі дій було поставлено кілька стратегічних цілей, що спрямовані на посилення ролі жінок у політичній площині:

- вживати заходи із забезпечення рівного доступу жінок до управлінських структур;
- розширювати участь жінок у процесі прийняття рішень та роботі системи управління;
- створювати та укріплювати національні механізми забезпечення прав жінок;
- враховувати гендерні аспекти в рамках законодавства, державної політики, програм та проектів.

Платформа дій містить ряд чітких рекомендацій Організації об'єднаних націй, національним урядам, політичним партіям. Передбачається, що уряди мають застосовувати ряд заходів, спрямованих на досягнення рівного представництва обох статей. Зокрема, сформувати курс на рівне представництво жінок та чоловіків в урядових органах та комітетах; застосовувати заходи в рамках виборчих систем, щодо залучення жінок до участі у виборчому процесі; контролювати прогрес у сфері досягнення гендерної рівності, та інше.

У Пекінській платформі дається визначення національного механізму покращення становища жінок. Під ним розуміється центральний підрозділ з координації політики в рамках уряду. Відповідно, і визначаються і його повноваження з сприяння у формуванні урядової політики та координації. Пекінська платформа визначає умови, необхідні для ефективного функціонування цього механізму:

- підпорядкування національного механізму одному з членів кабінету міністрів;
- наявність засобів, які за потреби сприятимуть децентралізованому плануванню;
- наявність необхідної кількості бюджетних та кадрових ресурсів;
- можливість впливу уряду на розробку політики в усіх сферах.

Таким чином, Пекінська платформа дій містить чіткі рекомендації урядам, та політичним партіям щодо досягнення рівного представництва обох статей. Визначаються умови функціонування та повноваження спеціального органу з забезпечення стану жінок – національного механізму. Пізніше, значення Пекінської декларації та Платформи дій було підтверджено у підсумковому документі Всесвітнього саміту 2005 року, в якому глави держав та урядів підтвердили, що повне та ефективне виконання цілей і задач Пекінської декларації та платформи дій є важливою складовою цілей розвитку, затверджених на міжнародному рівні²⁰.

¹⁸ Пекінська декларація прийнята на четвертий Всесвітній конференції [online]. Доступне за адресою: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text зі становища жінок 15 вересня 1995 року [Дата звернення 12.10.2020].

¹⁹ Пекинская декларация и платформа действий, принята на 16-м пленарном заседании 15 сентября 1995 года [online]. Доступно по адресу: <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20R.pdf> [Дата звернення 12.10.2020].

²⁰ Организация Объединенных Наций, Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 16 сентября 2005 года. Итоговый документ Всемирного саммита 2005 года [online]. Доступно по адресу: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/outcome2005_ch1.shtml [Дата обращения 07.10.2020].

Аналіз досягнень Пекінської платформи дій та перешкод на шляху її реалізації міститься у документі під назвою «Подальші дії та ініціативи щодо імплементації Пекінської декларації та Платформи дій» (2000), підготовленому до 23 спеціальної сесії Генеральної асамблеї ООН²¹.

В якості досягнень з формування інституціональних механізмів гендерної рівності відмічається створення таких механізмів у багатьох країнах. Такі механізми визначаються як каталізатори сприяння гендерній рівності та контролю за виконанням Платформи дій.

Гендерний мейнстрімінг отримав широке визнання як стратегія посилення впливу політики сприяння гендерній рівності. Метою стратегії є включення гендерних аспектів у всі законодавчі акти, політику, програми та проекти. Ці механізми, незважаючи на обмежений фінансовий ресурс, зробили вагомий внесок у розвиток людських ресурсів у галузі гендерних досліджень.

У системі ООН було досягнуто значного прогресу в інтеграції гендерної перспективи, в тому числі шляхом розробки інструментів та створення гендерних координаційних центрів. Перешкодами на шляху до формування національних інституційних механізмів було названо недостачу фінансових та людських ресурсів. Цей фактор посилюється недостатнім розумінням гендерної рівності та гендерної пріоретизації серед урядових структур, а також поширеними гендерними стереотипами. Діяльності національних механізмів також можуть перешкоджати структурні та комунікаційні проблеми всередині та серед державних установ.

Важливість Платформи дій була відзначена в подальших резолюціях Ради Безпеки ООН 1325 (2000), в 2012 Комісія ООН зі становища жінок провела глобальну огляд та оцінку ходу виконання Пекінської декларації та Платформи дій²².

Пекінська платформа позиціонується як порядок денний з розширення можливостей жінок, разом з тим вона визначає основні умови функціонування національного механізму гендерної рівності. Пізніше у 2001 році фахівцями ради Європи було опубліковано Посібник з національних механізмів сприяння гендерній рівності. Документ містить виклад керівних принципів створення та впровадження національних механізмів сприяння гендерній рівності²³.

Посібник визначає механізм гендерної рівності як інституційну структуру, зазвичай урядову або парламентську, що створена для сприяння жінкам та забезпечення реалізації ними своїх прав. Основна його функція – контролювати та забезпечувати виконання закону, принципу недискримінації та рівності між жінками та чоловіками. Успіх механізму багато в чому залежить від підтримки громадянського суспільства.

Основними принципами функціонування національних механізмів визначаються принципи відповідальності та автономності.

Відповідальність має важливе значення для національних механізмів. Національний механізм – важливий інститут, який вирішує різноманітні інтереси жінок та чоловіків та соціальні відносини між статями. Він повинен бути відкритим для різних точок зору. Необхідно встановити реальний та постійний діалог між національним механізмом, з одного боку, та різними групами інтересів. Якщо національний механізм не може підтримувати цей діалог з громадянським суспільством, тоді стає неможливим виконання завдань національного механізму.

Національний механізм функціонує на різних рівнях управління – місцевому, регіональному, національному та міжнародному. Він виражає інтереси жінок та представляє групи громадянського суспільства перед органами влади. У зв'язку з цим діалог з цими групами, а також їх підтримка підвищують легітимність національного механізму та посилюють його.

Принцип автономності передбачає звільнення суб'єктів, відповідальних за національний механізм від форм політичної підзвітності. Без автономності не існує гнучкості, і, як наслідок, практичне вироблення політики стає неможливим.

У формуванні національних механізмів гендерної рівності в країнах ЄС можемо виокремити деякі тенденції. В першу чергу, це збільшення кількості механізмів та їх децентралізація.

²¹ United Nations Economic and Social Council, Further actions and initiatives to implement the Beijing Declaration and the Platform for Action [online]. Available at: <https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/outcome.htm> [Accessed 14.10.2020].

²² Организация Объединенных Наций, Гендерная статистика Доклад Генерального секретаря [online]. Доступно по адресу: <https://undocs.org/ru/E/CN.3/2013/10> [Дата обращения 07.10.2020].

²³ Council of Europe, (2001) Handbook on national machinery to promote gender equality, [online]. Available at: <https://tandis.odihr.pl/bitstream/20.500.12389/19698/1/02819.pdf> [Accessed 06.10.2020].

Першою тенденцією, є збільшення кількості механізмів та їх децентралізація. Кількість механізмів збільшувалися як на горизонтальному рівні, тобто йшло розширення організацій за різними профілями діяльності, так і на вертикальному рівні, тобто розширення механізмів на місцевому, муніципальному, регіональному рівнях.

Диверсифікація та примноження механізмів знайшло своє вираження в існуванні департаментів чи підрозділів, відповідальних за становище жінок, або питання рівності, відбувалося формування міністерств чи профільних міністрів, створювалися міжвідомчі структури, та більш незалежні механізми, такі як інститут омбудсмена, комісії та спеціальні агенції²⁴. Ще один аспект диверсифікації інституційних механізмів, який це існування механізмів у парламентах: комісій чи комітетів, та робочих груп.

Іншою тенденцією є розширення і модернізація політики рівності. Тобто питанням гендерної рівності так чи інакше включається до діяльності різних міністерств та відомств. Найбільше ця тенденція виражена в скандинавських країнах. Наступною тенденцією є співробітництво національних механізмів з громадянським суспільством та розширення кола зацікавлених осіб. Розширення масштабів діяльності пов'язано з розширенням сфери діяльності зацікавлених сторін, що мають бути партнерами у питанні забезпечення рівності. Трендом є також швидкі темпи прогресу розвитку механізмів забезпечення гендерної рівності в країнах Центральної та Східної Європи.

Окрім спеціальних механізмів, що створювалися з метою сприяння рівності статей функції, забезпечення гендерної рівності мають і центральні органи влади. Як зазначає, Т. Мельник, всі структури суспільної політичної системи – уряд, парламент, урядові організації, політичні партії, неурядові організації, всі вони разом складають національний механізм забезпечення гендерної рівності²⁵.

В основі формування та виконання гендерної політики знаходяться державні механізми забезпечення гендерної рівності. Кожна держава, що позиціонує себе як демократична, так чи інакше реалізує державну гендерну політику. Для цього повноваження із забезпечення гендерної рівності державою покладається на існуючі державні органи та створюються нові спеціалізовані структури.

Дослідниця Ш. М. Рай виокремлює такі показники ефективності державних механізмів забезпечення гендерної рівності:

- розташування механізму, тобто його ієрархія в процесі прийняття рішень та вплив на державну політику;
- чіткість повноважень і функціональної відповідальності;
- зв'язок з групами громадянського суспільства;
- людські та фінансові ресурси;
- підзвітність самих механізмів²⁶.

Якщо проаналізувати систему забезпечення гендерної рівності в країнах Європейського Союзу, то можна зробити висновок, що функції забезпечення рівності виконуються як спеціальними органами, так і відповідними міністерствами. Зазвичай такі функції виконують міністерства гуманітарного профілю, що займаються питаннями соціальної політики, людських ресурсів, або освіти та культури. В рамках міністерств діють відповідні підрозділи, на які покладається функція безпосереднього забезпечення гендерної рівності²⁷.

Разом з тим в кожній країні ЄС діють спеціальні органи, на які державою покладено обов'язки із забезпечення гендерної рівності в усіх сферах життя. Найчастіше роль спеціального органу виконує інститут омбудсмена, це може бути, Центр рівного ставлення, Національна рада з боротьби з дискримінацією, Комісія з питань рівності, тощо.

²⁴ United nations economic commission for EUROPE (2010), National Mechanisms for Gender Equality in EU Member States and Candidate Countries and other Developed Economies of the UNECE Region, [online]. Available at: <https://www.unece.org/index.php?id=1475&L=0> [Accessed 06.10.2020], p. 11

²⁵ Melnyk T. (2012) Op. cit., p. 146.

²⁶ Shirin m. Rai, Institutional mechanisms for the advancement of women: mainstreaming gender, democratizing the state? [online]. Available at: https://www.researchgate.net/publication/327124819_Institutional_mechanisms_for_the_advancement_of_women [Accessed 06.10.2020], P. 19.

²⁷ European Institute for Gender Equality (2014), Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality, Publications Ofce of the European Union Luxembourg, p. 119.

На рівні парламенту діяльність інституційних механізмів реалізовано у формі парламентських комітетів з питань гендерної рівності або міжпартійних жіночих фракцій.

Вони можуть домагатися заходів щодо розширення участі жінок у прийнятті політичних та громадських рішень, здійснювати моніторинг законів і політики в області гендерної рівності та лобювати комплексний гендерний підхід в парламентах.

Парламентські комітети акумулюють ідеї, пов'язані з гендерною рівністю та виступають в ролі координаційних центрів для лобювання інтересів жінок²⁸.

Спеціальні комітети з питань гендерної рівності сприяють прогресу у досягненні гендерної рівності шляхом наступних дій:

- обговорення змісту законодавства та забезпечення врахування гендерної проблематики;
- створення мережі гендерних координаційних центрів серед інших комітети законодавчих органів;
- співпраця з інституціями громадянського суспільства та ЗМІ;
- проведення громадських слухань та консультування щодо законопроектів дотичних до гендерної тематики.

До повноважень спеціальних гендерних комітетів належить також контроль за виконанням прийнятих законів та їх відповідність міжнародним стандартам, проведення гендерного аудиту.

Міжпартійні жіночі фракції можуть надавати підтримку жінкам-парламентарям, підвищувати і захищати законодавчі пріоритети жінок і посилювати їх вплив в парламенті, а також сприяти комплексному гендерному підходу. Деякі жіночі фракції є офіційними структурами з постійним членством і чіткими цілями.

Оскільки жіночі фракції працюють за партійними принципами, їх завдання полягає в об'єднанні жінок-парламентарівок навколо спільних для них усіх питань, що стосуються прав жінок і гендерної рівності.

Розглядаючи діяльність комітетів з гендерної рівності варто дослідити концепцію гендерно-чутливого парламенту, тобто такого парламенту, що відповідає потребам та інтересам як чоловіків так і жінок.

Гендерно-чутливий парламент має ряд ознак:

- заохочення рівності та сприяння його досягнення серед жінок і чоловіків;
- розробка структури політики гендерної рівності, відповідно до національного парламентського контексту;
- активізація впровадження процесів гендерної рівності у роботі парламенту;
- підтримка внутрішньої культури, в основі якої лежать повага до прав жінок, заохочення гендерної рівності та задоволення поточних потреб членів парламенту;
- заохочення активності політичних партій в стимулюванні і досягненні гендерної рівності;
- забезпечення парламентського штату можливостями і ресурсами для сприяння гендерній рівності²⁹.

Перетворення парламенту на гендерно-чутливий є непростим завданням, яке потребує планування та політичної волі. Можемо відзначити такий документ, як «План дій для гендерно чутливих парламентів», що був прийнятий та рекомендований до застосування Міжпарламентським Союзом. З метою наближення національного парламенту до статусу гендерно-чутливого пропонується здійснювати такі дії, як поступове збільшення кількості жінок у парламенті, посилення законодавства щодо гендерної рівності, заохочення політичних партій підтримувати гендерну рівність, тощо.

В контексті реалізації механізму забезпечення гендерної рівності важливу роль відіграє планування діяльності. Зазначимо, що фактично кожна держава ЄС має свій національний план дій, де представлені заходи з питань гендерної рівності. Загалом, аналіз роботи профільних міністерств та відповідних спеціальних органів дає можливість виокремити кілька тенденцій.

²⁸ Palmieri S. (2011) Gender-Sensitive Parliaments A Global Review of Good Practice [online]. Available at: <http://archive.ipu.org/pdf/publications/gsp11-e.pdf> [Accessed 14.10.2020], p. 40.

²⁹ Inter-parliamentary union (2017), Plan of action for gender-sensitive parliaments Available at: <https://www.ipu.org/resources/publications/reference/2016-07/plan-action-gender-sensitive-parliaments> [Accessed 08.10.2020], p.7.

По-перше робота національних механізмів забезпечення гендерної рівності значною мірою спрямована саме на захист прав жінок, що можна пояснити традиційно менш активною участю жінок у суспільно-політичному житті.

По-друге національні механізми направлені на забезпечення рівності в усіх сферах, оскільки рівні права та можливості у трудовій або соціально-побутовій сфері опосередковано впливають на можливість реалізації прав у суспільно-політичному житті. Наприклад, рівність у трудових відносинах та побутовій сфері дають можливість жінкам розвантажити свій час, та займатися політичною діяльністю.

Висновки. Таким чином, у європейських країнах протягом 80-90-х років сформувалася правова та організаційна основа інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності на національному рівні, зокрема визначено вимоги до них та умови їхнього функціонування. Протягом цього часу акцент у роботі механізмів гендерної рівності змістився з проблеми розширення прав жінок до питання рівності обох статей.

Національні механізми держав Європейського Союзу є інституційною основою забезпечення гендерної рівності. Вони встановлюють стратегію гендерного розвитку суспільства, мобілізують ресурси, консолідують суспільство на основі гендерних цінностей та загальних цілей, що стосуються гендерних трансформацій. Досягнення рівності між чоловіками та жінками можливо лише за умови цілісного та комплексного підходу на глобальному рівні. Забезпечення гендерної рівності в європейських країнах на загальнодержавному рівні покладається на міністерства соціально-гуманітарного профілю та спеціально створені органи. Значну роль у підтримці гендерної рівності на рівні парламенту відіграють парламентські комітети з питань гендерної рівності та міжпартійні жіночі фракції. Ефективна реалізація політичних прав жінок та чоловіків можлива за умови перетворення парламентів в гендерно-чутливі, що означає такий парламент, який в повному обсязі враховує інтереси чоловіків та жінок. Отже, утвердження гендерної рівності в політичній сфері можлива за умови комплексної реалізації інституційних механізмів глобального, регіонального та національного рівня.

Список джерел

1. Грицай, І. (2018). Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика, Хай-Тек Прес, Київ, 560 с.
2. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций утверждена резолюцией 55/2 Генеральной Ассамблеи от 8 сентября 2000 года [online]. Доступно по адресу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621 [Дата обращения 17.10.2020].
3. Загальна декларація прав людини Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [online]. Доступне за адресою: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 [Дата звернення 11.10.2020].
4. Лазар І. Г. (2007) Вдосконалення механізмів формування та реалізації гендерної політики в Україні: автореферат дисертації кандидата наук з державного управління: 25.00.02 – механізми державного управління. Львівський регіональний інститут державного управління національної академії державного управління при президентові України, Львів, 24 с.
5. ООН-женщины, О структуре «ООН-женщины» жизни [online]. Доступно по адресу: <https://www.unwomen.org/ru/about-us/about-un-women> [Дата обращения 07.10.2020].
6. Организация Объединенных Наций, Гендерная статистика Доклад Генерального секретаря [online]. Доступно по адресу: <https://undocs.org/ru/E/CN.3/2013/10> [Дата обращения 07.10.2020].
7. Организация Объединенных Наций, Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 16 сентября 2005 года. Итоговый документ Всемирного саммита 2005 года [online]. Доступно по адресу: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/outcome2005_ch1.shtml [Дата обращения 07.10.2020].
8. Организация объединенных наций, Гендерное равенство Одна из важнейших задач нашего времени [online]. Доступно по адресу: <https://www.un.org/ru/sections/issues-depth/gender-equality/> [Дата обращения 17.10.2020].
9. Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе, Гендерное равенство [online]. Доступно по адресу: <https://www.osce.org/ru/gender-equality> [Дата обращения 16.10.2020].

10. Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе, Решение № 7/09: Участие женщин в политической и общественной жизни [online]. Доступно по адресу: <https://www.osce.org/node/294521> [Дата обращения 08.10.2020].

11. Пекінська декларація прийнята на четвертий Всесвітній конференції [online]. Доступне за адресою: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text зі становища жінок 15 вересня 1995 року [Дата звернення 12.10.2020].

12. Пекинская декларация и платформа действий, принята на 16-м пленарном заседании 15 сентября 1995 года [online]. Доступно по адресу: <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20R.pdf> [Дата звернення 12.10.2020].

13. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року [online]. Доступне за адресою: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html> [Дата звернення 16.10.2020].

14. Юнеско, Образование и гендерное равенство [online]. Доступно по адресу: <https://ru.unesco.org/themes/obrazovanie-i-gendernoe-ravenstvo> [Дата обращения 16.10.2020].

15. Council of Europe, (2001) Handbook on national machinery to promote gender equality, [online]. Available at: <https://tandis.odihr.pl/bitstream/20.500.12389/19698/1/02819.pdf> [Accessed 06.10.2020].

16. European Institute for Gender Equality (2014), Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality, Publications Ofce of the European Union Luxembourg.

17. Inter-parliamentary union (2017), Plan of action for gender-sensitive parliaments Available at: <https://www.ipu.org/resources/publications/reference/2016-07/plan-action-gender-sensitive-parliaments> [Accessed 08.10.2020].

18. Melnyk T. (2012) Creatng the Society of Gender Equality: Internatonal Experience. Laws of Foreign Countries on Gender Equality, Stylos, Kyiv.

19. Palmieri S. (2011) Gender-Sensitive Parliaments A Global Review of Good Practice [online]. Available at: <http://archive.ipu.org/pdf/publications/gsp11-e.pdf> [Accessed 14.10.2020].

20. Shirin m. Rai, Institutional mechanisms for the advancement of women: mainstreaming gender, democratizing the state? [online]. Available at: https://www.researchgate.net/publication/327124819_Institutional_mechanisms_for_the_advancement_of_women [Accessed 06.10.2020].

21. United Nations Economic and Social Council, Further actions and initiatives to implement the Beijing Declaration and the Platform for Action [online]. Available at: <https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/outcome.htm> [Accessed 14.10.2020].

22. United nations economic commission for EUROPE (2010), National Mechanisms for Gender Equality in EU Member States and Candidate Countries and other Developed Economies of the UNECE Region, [online]. Available at: <https://www.unece.org/index.php?id=1475&L=0> [Accessed 06.10.2020].

23. United nations, Commission on the Status of Women [online]. Available at: <https://www.unwomen.org/en/csw> [Accessed 14.10.2020].

24. United nations, Report of the world conference to review and appraise the achievements of the united nations decade for women: equality, development and peace [online]. Available at: <https://www.un.org/womenwatch/confer/nfls/Nairobi1985report.txt> [Accessed 18.10.2020].

References

1. Hrytsai, I. (2018). Mekhanizm zabezpechennia pryntsyphu hendernoї rivnosti: teoriia ta praktyka, Khai-Tek Pres, Kyiv, 560 s.

2. Deklaratsiya tysyacheletiia Organizatsii Obyedinennykh Natsiy utverzhdena rezolyutsiyey 55/2 Generalnoy Assamblei ot 8 sentyabrya 2000 goda [online]. Dostupno po adresu: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621 [Data obrashcheniya 17.10.2020].

3. Zahalna deklaratsiia prav liudyny Pryiniata i proholoshena rezoliutsiieiu 217 A (III) Heneralnoi Asamblei OON vid 10 hrudnia 1948 roku [online]. Dostupne za adresoiu: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 [Data zvernennia 11.10.2020].

4. Lazar I. H. (2007) Vdoskonalennia mekhanizmiv formuvannia ta realizatsii hendernoї polityky v Ukraini: avtoreferat dysertatsii kandydata nauk z derzhavnoho upravlinnia: 25.00.02 – mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia. Lvivskyi rehionalnyi instytut derzhavnoho upravlinnia natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry prezidentovi Ukrainy, Lviv, 24 s.

5. OON-zhenshchiny. O strukture «OON-zhenshchiny» zhizni [online]. Dostupno po adresu: <https://www.unwomen.org/ru/about-us/about-un-women> [Data obrashcheniya 07.10.2020].
6. Organizatsiya Obyedinennykh Natsiy. Gendernaya statistika Doklad Generalnogo sekretarya [online]. Dostupno po adresu: <https://undocs.org/ru/E/CN.3/2013/10> [Data obrashcheniya 07.10.2020].
7. Organizatsiya Obyedinennykh Natsiy. Rezolyutsiya. prinyataya Generalnoy Assambleyey 16 sentyabrya 2005 goda. Itogovyy dokument Vsemirnogo sammita 2005 goda [online]. Dostupno po adresu: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/outcome2005_ch1.shtml [Data obrashcheniya 07.10.2020].
8. Organizatsiya obyedinennykh natsiy. Gendernoye ravenstvo Odnazh iz vazhneyshikh zadach nashego vremeni [online]. Dostupno po adresu: <https://www.un.org/ru/sections/issues-depth/gender-equality/> [Data obrashcheniya 17.10.2020].
9. Organizatsiya po bezopasnosti i sotrudnichestvu v Evrope. Gendernoye ravenstvo [online]. Dostupno po adresu: <https://www.osce.org/ru/gender-equality> [Data obrashcheniya 16.10.2020].
10. Organizatsiya po bezopasnosti i sotrudnichestvu v Evrope. Resheniye № 7/09: Uchastiye zhenshchin v politicheskoy i obshchestvennoy zhizni [online]. Dostupno po adresu: <https://www.osce.org/node/294521> [Data obrashcheniya 08.10.2020].
11. Pekinska deklaratsiya pryiniata na chetvrtiy Vsesvitnii konferentsii [online]. Dostupne za adresoiu: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text zi stanovyscha zhynok 15 veresnia 1995 roku [Data zvernennia 12.10.2020].
12. Pekinskaya deklaratsiya i platforma deystviy. prinyata na 16-m plenarnom zasedanii 15 sentyabrya 1995 goda [online]. Dostupno po adresu: <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20R.pdf> [Data zvernennya 12.10.2020].
13. Peretvorennia nashoho svitu: Poriadok denniy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku. Rezoliutsiya, pryiniata Heneralnoiu Asambleieiu 25 veresnia 2015 roku [online]. Dostupne za adresoiu: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html> [Data zvernennia 16.10.2020].
14. Yunesko. Obrazovaniye i gendernoye ravenstvo [online]. Dostupno po adresu: <https://ru.unesco.org/themes/obrazovanie-i-gendernoe-ravenstvo> [Data obrashcheniya 16.10.2020].
15. Council of Europe, (2001) Handbook on national machinery to promote gender equality, [online]. Available at: <https://tandis.odhr.pl/bitstream/20.500.12389/19698/1/02819.pdf> [Accessed 06.10.2020].
16. European Institute for Gender Equality (2014), Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality, Publications Ofce of the European Union Luxembourg.
17. Inter-parliamentary union (2017), Plan of action for gender-sensitive parliaments Available at: <https://www.ipu.org/resources/publications/reference/2016-07/plan-action-gender-sensitive-parliaments> [Accessed 08.10.2020].
18. Melnyk T. (2012) Creatng the Society of Gender Equality: Internatonal Experience. Laws of Foreign Countries on Gender Equality, Stylos, Kyiv.
19. Palmieri S. (2011) Gender-Sensitive Parliaments A Global Review of Good Practice [online]. Available at: <http://archive.ipu.org/pdf/publications/gsp11-e.pdf> [Accessed 14.10.2020].
20. Shirin m. Rai, Institutional mechanisms for the advancement of women: mainstreaming gender, democratizing the state? [online]. Available at: https://www.researchgate.net/publication/327124819_Institutional_mechanisms_for_the_advancement_of_women [Accessed 06.10.2020].
21. United Nations Economic and Social Council, Further actions and initiatives to implement the Beijing Declaration and the Platform for Action [online]. Available at: <https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/outcome.htm> [Accessed 14.10.2020].
22. United nations economic commission for EUROPE (2010), National Mechanisms for Gender Equality in EU Member States and Candidate Countries and other Developed Economies of the UNECE Region, [online]. Available at: <https://www.unece.org/index.php?id=1475&L=0> [Accessed 06.10.2020].
23. United nations, Commission on the Status of Women [online]. Available at: <https://www.unwomen.org/en/csw> [Accessed 14.10.2020].
24. United nations, Report of the world conference to review and appraise the achievements of the united nations decade for women: equality, development and peace [online]. Available at: <https://www.un.org/womenwatch/confer/nfls/Nairobi1985report.txt> [Accessed 18.10.2020].